

**UNIVERZITA KARLOVA**

**FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD**

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

**Bakalářská práce**

**2023**

**Josef Czyž**

**UNIVERZITA KARLOVA**

**FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD**

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

## **Dokumentární portrét ve fotografii**

Bakalářská práce

Autor práce: Josef Czyž

Studijní program: Komunikační studia

Vedoucí práce: Mgr. František Géla

Rok obhajoby: 2023

## **Prohlášení**

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 26. 4. 2023

Josef Czyž

## **Bibliografický záznam**

CZYŽ, Josef. *Dokumentární portrét ve fotografii*. Praha, 2023. 41 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí práce Mgr. František Géla

**Rozsah práce:** 29 598 znaků včetně mezer

## **Anotace**

Práce se zaměřuje na dokumentární portrét jako fotografický žánr. V teoretické části se zaměřuji na pohledy fotografů, kteří jsou jedni ze stěžejních autorů v tomto žánru. Jelikož každý fotograf k tomuto tématu přistupuje jinak, dovoluje i výsledná definice víc interpretací. Konkrétněji se zaměřuji na vztah fotografa se subjektem - na to, jak důležitá je komunikace, aby fotografie byly co nejautentičtější. V práci zmiňuji přístupy jak zahraničních, tak domácích autorů.

V praktické části jsou tyto teoretické poznatky o dokumentárním portrétu převedeny do praxe při fotografování a postprodukcí fotoknihy s jednoduchým názvem *Jitka Smutná*, která zachycuje život divadelní a televizní herečky. A to jak profesní, tak osobní.

## **Annotation**

The thesis focuses on documentary portraiture as a photographic genre. In the theoretical part, I focus on documentary portraiture from the perspective of the practice of photographers who are the main authors in this genre. Since each photographer approaches this genre differently, in his or her own way, I will draw several conclusions from my findings. More specifically, I will focus on the relationship between the photographer and the subject, and the importance of communication in order to make photographs as authentic as possible. In this thesis I will mention the perspectives of both foreign and domestic authors.

In the practical part, this theoretical knowledge about documentary portraiture is transferred into practice in the photography and post-production of a photo book called *Jitka Smutná*, which portrays the life of the theatre and television actress. Both professional and personal.

## **Klíčová slova**

Dokumentární portrét, fotografie, dokument, film, subjekt, česká fotografie

## **Keywords**

Documentary portrait, photography, document, film, subject, czech photography

## **Title/název práce**

Dokumentární portrét ve fotografii

## **Poděkování**

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu práce magistru Františku Gélovi za věcné rady spojené jak s teoretickou, tak s praktickou částí. Dále bych chtěl poděkovat své přítelkyni Kateřině Němcové a rodině za psychickou podporu.

## Obsah

1. Úvod .....	2
2. Dokumentární portrét.....	3
2.1. Dokumentární portrét jako žánr .....	3
2.1.1. Od dokumentárního filmu k dokumentárnímu portrétu.....	5
2.2. Dokumentární portrét v českém prostředí .....	6
2.2.1. Tomki Němec .....	6
2.2.2. Jiří Jírů.....	9
2.2.3. Lukáš Bíba .....	11
2.2.4. Petr Chodura .....	14
2.3. Dokumentární portrét v zahraničí .....	15
2.3.1. Pete Souza .....	15
2.3.2. Annie Leibovitz.....	18
3. Metodologická část.....	21
3.1. Motivace zpracování .....	21
3.2. Zpracování, výběr fotografií a post produkce .....	22
3.2.1. Zpracování .....	22
3.2.2. Výběr fotografií a postprodukce.....	22
3.3. Limity zpracování.....	27
4. Závěr .....	28
Summary.....	29
Použité zdroje .....	30
Literatura.....	30
Internetové zdroje .....	31
Teze .....	33
Seznam příloh.....	36
Ilustrace .....	36
Rozhovor s Petrem Chodurou.....	38



# 1. Úvod

Divadlo, komunita herců, cigarety mezi představeními, chalupa, vnuci a radosti. Jitka Smutná je divadelní a televizní herečka, která se narodila 16. dubna 1952 a žije v Praze 4 v Nuslích. Právě aspekty jejího současného, jak profesního, tak osobního života se snažím zachytit v praktické části v žánru dokumentární portrét. Její život se nejčastěji vyznačuje právě divadelní tvorbou, a to v Divadle Mana ve Vršovicích, divadle Ungelt u Týnského Chrámu, divadle Na Fidlovačce a dalších. Praktická část také zachycuje komunitu herců, její dceru Terezu a taky její dva vnuky. Výsledná fotografická kniha s názvem *Jitka Smutná* taktéž zachycuje osobní život v podobě bytu nedaleko zastávky metra Pankrác.

Teoretická část doplňuje fotoknihu tím, že ukotvuje žánr dokumentárního portrétu, který se budu snažit formulovat pomocí různých přístupů několika fotografů, jak zahraničních, tak domácích. Konkrétněji zmíním například Tomkiho Němce a jeho fotografování Václava Havla, který při skládání knihy o porevolučním prezidentovi vybíral z více než šedesáti tisíc snímků. V práci neopomenou také zahraniční autory jako je Annie Leibovitz, která dlouhodobě fotografovala například kapelu The Rolling Stones nebo zobrazovala herce a kulturistu Arnolda Schwarzeneggera. Zmíním také fotografa Peta Souzu, který dokumentoval život Baracka Obamy.

Závěry budu vyvozovat z relevantní literatury, konkrétněji z fotografických knih autorů dokumentárních portrétů. Práce je také podpořena rozhovorem s Petrem Chodurou, který se dlouhodobě věnuje fotografování lezce Adama Ondry. Rozhovor v příloze slouží jako další pohled na daný žánr.

## 2. Dokumentární portrét

### 2.1. Dokumentární portrét jako žánr

Jak si lze z názvu dokumentární portrét odvodit, jedná se o vytvoření reálného obrazu o fotografované osobě prostřednictvím dokumentární fotografie. Častokrát musí člověk strávit několik hodin seznamováním se, nejen s daným člověkem, ale i s prostředím, ve kterém se pohybuje. Ve finále pak vzniká vykreslení příběhu pomocí dlouhých časových úseků. Jedná se o fotografie, které by nevznikly, kdyby si na fotografovou přítomnost daná osoba nezvykla. Na rozdíl od zpravodajské fotografie či zpravodajství obecně, které je okamžité, přesné a pokud možno objektivní.

A právě v této kapitole se budu snažit více rozvinout a teoreticky uchopit, vztah fotografa a fotografovaného (v anglické terminologii se vžil název „subject“) pomocí vypovědí následujících autorů.

Vztah fotografovaného („subject“) zkoumá Loup Langton ve své knize *Photojournalism and Today's News: Creating Visual Reality*. Ten mimo jiné popisuje, že se autoři snaží o velmi blízký přístup ke svým *subjektům*, aby jejich následné fotografie odhalily informace o dané osobě a aby zároveň měly silný emoční dopad.<sup>1</sup> Tento vztah popisuje i skrze své osobní zkušenosti, kdy byl hned po ukončení postgraduálního studia pozván k účasti na projektu „Homeless in America“ jako stážista. *„Bylo pro mě obtížné být v blízkosti jednoho z účastníků, Clevelanda O'Neila, kvůli jeho nerudné povaze a rasistickému a sexistickému přesvědčení. Přesto jsem s ním trávil každý den, lépe ho poznával a pořizoval fotografie, které, jak jsem doufal, budou úspěšné,“*<sup>2</sup> popisuje svůj zážitek s jedním z účastníků projektu. Stejně jako jsem popisoval na začátku – opakováním rutiny si vypracoval k tomuto subjektu vztah a dokázal odkrýt jeho pravé vlastnosti. *„Věděl jsem, že O'Neil je poutavý objekt, a doufal jsem, že svého přístupu k němu co nejlépe využiji. Co se týče jeho osoby, myslím, že O'Neil byl osamělý muž, který v mé společnosti našel určitou radost. Na jisté úrovni jsem si tuto osamělost uvědomoval a využíval ji ve svůj prospěch.“*<sup>3</sup> pokračuje Langton.

Ohledně přístupu k subjektu vypráví například také fotografka Annie Leibovitz<sup>4</sup>, která působila v časopise Rolling Stone. Právě při fotografování Arnolda Schwarzeneggera popisuje složitou

---

<sup>1</sup> LANGTON, Loup. *Photojournalism and today's news: creating visual reality*. Chichester: Wiley-Blackwell, 2009, xiv, 250 s. : il. ; 24 cm.

<sup>2</sup> Tamtéž, str. 170

<sup>3</sup> Tamtéž, str. 170

<sup>4</sup> Na její dílo i dalších zahraničních autorů se podrobně zaměřím v kapitole – Dokumentární portrét v zahraničí

dostupnost jeho osoby. Popisuje, že byl sebevědomý, duchaplný, inteligentní a velice sebestředný.<sup>5</sup>

Stephen Bull se ve své publikaci *Photography* zajímá o nadřazenější pojem, a sice o dokumentární fotografii, ke které zmiňuje čtyři stádia.<sup>6</sup> První dvě pojednávají o tom, jak dokumentární fotografie nejprve sloužila k záznamu zkoumání lidské tváře a těla. Jednak v právním, pedagogickém a jednak antropologickém diskurzu. Další dvě pak sledují způsob, jak se tento žánr posunul od zobrazení objektivní reality – věci tak „jak se jeví“ – až k subjektivnímu vyjádření autora.<sup>7</sup> K žánru dokumentární portrét lze vztáhnout i tato jeho slova: „*Portrétní fotografie byly obecně považovány za svědectví o vnějším vzhledu subjektu; někdy se o portrétu uvažuje také jako o snímku, který prozrazuje něco o vnitřní osobnosti subjektu.*“<sup>8</sup>

Ohledně přístupu k subjektu nabízí pohled také fotograf Pete Souza – ten fotografoval Baracka Obamu osm let v jeho dvou mandátech jako prezidenta USA. Na otázku: „*Jak dobře se prezident cítí před fotoaparátem?*“<sup>9</sup> v *Nation Journal* v roce 2010 odpověděl Souza takto: „*Myslím si, že po prvních pár měsících si on i zaměstnanci zvykli, že jsem pořád poblíž. Snažím se pracovat tak, abych nerušil to, co se odehrává. Někdy jsem si dokonce jistý, že zapomene, že jsem v místnosti.*“<sup>10</sup> Jeho slova také dokazují důležitost času a potřebu toho, aby si subjekt na fotografa zvyknul, aby se doslova otevřel a mohly vzniknout intimnější fotografie.<sup>11</sup>

Pokud zůstanu u prezidentských fotografií, tak nemůžu opomenout Tomkiho Němce, fotografa Václava Havla. Ten na otázku, jak se fotí prezident, od Daniela Anýže v knize *Václav Havel*<sup>12</sup>, odpovídá takto: „*Fotil se docela špatně, dělal všechno pro to, i když ne úmyslně, aby to fotografům ztížil. Byl hodně neklidný, často zavíral oči, a navíc se nerad producoval před kamerami.*“<sup>13</sup> Jeho dílo také konkrétněji rozeberu v kapitole *Dokumentární portrét v českém*

---

<sup>5</sup> LEIBOVITZ, Annie a Sharon DELANO. *Annie Leibovitz at work: [text based on conversations with Sharon DeLano]*. London: Jonathan Cape, 2008, 237 s

<sup>6</sup>BULL, Stephen. *Photography*. London: Routledge, 2010, xii, 240 s. : il. ; 22 cm

<sup>7</sup> BULL, Stephen. *Photography*. London: Routledge, 2010, xii, 240 s. : il. ; 22 cm

<sup>7</sup> BULL, Stephen. *Photography*. London: Routledge, 2010, xii, 240 s. : il. ; 22 cm

<sup>8</sup> Tamtéž, str. 102

<sup>9</sup> MADHANI, Aamer. Shooting History as White House Photographer. *National journal* [online]. [Washington, D.C.]: Government Research, 2010, 4

<sup>10</sup>Tamtéž

<sup>11</sup> Na fotografický styl Peta Souzy a taky na jeho knihu *Obama: An Intimate portrait* se zaměřím v kapitole *dokumentární portrét v zahraničí*

<sup>12</sup> NĚMEC, Tomki. *Václav Havel*. Praha: Tomki Němec nákladem vlastním, 2016, 283 stran : ilustrace, portréty ; 29 cm

<sup>13</sup> NĚMEC, Tomki. *Václav Havel*. Praha: Tomki Němec nákladem vlastním, 2016, 283 stran : ilustrace, portréty ; 29 cm, str. 27

*prostředí*. Abych dále rozvedl pojem dokumentární portrét, charakterizuji v další podkapitole odvětví, které s ním úzce souvisí. A to dokumentární film, který poslouží obecně jako definice vizuálního díla o jedné osobě.

### **2.1.1. Od dokumentárního filmu k dokumentárnímu portrétu**

Stejně jako se těžko hledá jednotná definice pro dokumentární portrét ve fotografii, tak je ji obtížné najít i pro dokumentární film. Pokud by byla vytvořena, tak pouze omezuje celkové vymezení žánru - s touto premisou pracuje teoretik filmu Bill Nichols ve svém *Úvodu do dokumentárního filmu*: „*Důležitější je, jak každý film, který je považován za dokument, přispívá k neustálému dialogu, který je založen na společných vlastnostech a současně přejímá nové a specifické formy jako stále se měnící chameleon.*“<sup>14</sup> Nichols sám nabízí tři charakteristické znaky, které pomáhají dokumentárnímu filmu porozumět:

#### **1) „Dokumenty vypovídají o realitě, o tom, co se ve skutečnosti stalo“<sup>15</sup>**

Tuto premisu ještě sám upravuje tvrzením, že dokumentární filmy popisují skutečné události a ctí známá fakta. Podle něj obecně zachycují lidi a události, které patří světu, ve kterém se pohybujeme, místo toho, aby zachycovali vymyšlené postavy a děje.

#### **2) „Dokumenty vyprávějí o skutečných lidech“<sup>16</sup>**

K této definici připojuje ještě dodatek, že dokumentární filmy vyprávějí o „skutečných lidech“, kteří nepředstavují ani nehrají žádné role, hrají sami sebe.

#### **3) „Dokumenty vyprávějí příběhy o tom, co se děje ve skutečném světě“<sup>17</sup>**

Tento znak doplňuje tvrzením, že jde o schopnost vyprávět příběh. Jde o to, co vedl ke konkrétním událostem či skutečným změnám v jedincově životě. „*Dokument vypráví příběh tak, aby byl věrohodnou reprezentací toho, co se stalo, spíše než obraznou interpretací toho, co se mohlo stát.*“<sup>18</sup>

K výše uvedeným vlastnostem dokumentárního filmu ještě Nichols dodává, že rozdíl mezi dokumentem a fikcí spočívá v tom, nakolik příběh odpovídá skutečným situacím, událostem nebo lidem a na kolik je naopak dílem filmařova záměru. V dokumentárním filmu je obsaženo

---

<sup>14</sup> NICHOLS, Bill. *Úvod do dokumentárního filmu*. Praha: Akademie múzických umění v Praze, 2010, 316 s. : il., portréty ; 21 cm, str. 26

<sup>15</sup> Tamtéž, str. 27

<sup>16</sup> Tamtéž, str. 28

<sup>17</sup> Tamtéž, str. 30

<sup>18</sup> Tamtéž str. 30

následně alespoň trochu od obou.<sup>19</sup> Jedná se o zachycení skutečnosti, věcí, tak, jak se jeví, ale i prostřednictvím autorova pohledu – zachycení objektivní reality pomocí autorova tvůrčího zpracování. Tudíž k původní premise, že je dokumentární portrét zachycením reality o dané osobě, ještě lze přidat, pomocí unikátního autorova přístupu.

## 2.2. Dokumentární portrét v českém prostředí

Pro charakteristiku dokumentárního portréru v českém prostředí poslouží dílo čtyř českých fotografů, které jsem zvolil jako porovnání přístupů k danému žánru. A to hlavně z pohledu minulosti a současnosti. Nejprve se zaměřím na dílo Tomkiho Němce a Jiřího Jirů, jako na dva rozdílné přístupy ke stejnému námětu, fotografování Václava Havla. Jakožto zástupce současné fotografie jsem zvolil Lukáše Bíbu a také Petra Choduru, kteří oba fotografují nebo fotografovali lezce Adama Ondru.

### 2.2.1. Tomki Němec

V této kapitole se konkrétně zaměřím na snímky Tomkiho Němce z období 1989 – 1992, kdy byl jeho osobním fotografem Václava Havla. Na svých webových stránkách Němec píše, že: „*Námětem jeho volné tvorby je téměř vždy obyčejný člověk ve svých každodenních situacích, odehrávajících se v kontextu doby.*“<sup>20</sup> Což lze samozřejmě vztáhnout i na jeho dílo z přelomu devadesátých let.

K fotografování Václava Havla se dostal na konci roku 1989. Se spolužáky z FAMU založil agenturu Radost, ve které vznikl nápad zdokumentovat volbu prezidenta a následně jeho inauguraci. Celý projekt se následně protáhl na půl roku a měla vzniknout kniha. „*Cítil jsem, že by to nedopadlo dobře, kdybych tehdy pustil ven polotovar. A tak jsem Václava Havla fotil – už sám za sebe – dál.*“<sup>21</sup> Takto popisuje své začátky, kdy poprvé fotil Václava Havla před prezidentskými volbami ve Špalíčku, v sídle Občanského fóra.

„*V pětadvaceti jsem měl okolo sebe najednou padesátileté lidi, kteří za sebou hodně měli a řešili důležité věci.*“ ... „*Měl jsem z něho a z celého prostředí kolem něj trému, ostýchal jsem se.*“<sup>22</sup> V knize dál popisuje, jak bylo místy složité Václava Havla fotografovat, protože byl

---

<sup>19</sup> Tamtéž str. 31

<sup>20</sup> NĚMEC, Tomki. O mně. *Tomkinemec.cz* [online]. Praha, 2021 [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.tomkinemec.cz/#o-mne>

<sup>21</sup> NĚMEC, Tomki In NĚMEC, Tomki. *Václav Havel*. Praha: Tomki Němec nákladem vlastním, 2016, 283 stran : ilustrace, portréty ; 29 cm

<sup>22</sup> Tamtéž

velmi neklidný, ale také protože Němec zkrátka vytvářel obraz prezidenta tehdy čerstvě zformované České a Slovenské Federativní republiky.



*Ilustrace 1: Václav Havel (Tomki Němec)*

V rozhovoru s Danielem Anýžem v knize popisuje jednu kontroverznější fotografii, na které byl Václav Havel pouze v županu. Tím chtěl Němec podle svých slov vyjádřit jeho hravost, samou podstatu toho, kým Václav Havel byl. Od Havlova tiskového mluvčího Michaela Žantovského dostal následně „kartáč,“ tudy údajně cesta nevedla.<sup>23</sup> Jak lze vidět i na následujících ilustracích, vždy se snažil vykreslit reálný obraz člověka. „*Nijak jsem fotografie necenzuroval. Fotil jsem reálný život. Fotil jsem ne panáka, ale člověka. A Havel byl miláček davů a na fotografiích to jde vidět.*“<sup>24</sup> Říká Tomki Němec v rozhovoru s Robertem Břešťanem při vydání knihy v roce 2016.

---

<sup>23</sup>NĚMEC, Tomki In NĚMEC, Tomki. *Václav Havel*. Praha: Tomki Němec nákladem vlastním, 2016, 283 stran : ilustrace, portréty ; 29 cm

<sup>24</sup> NĚMEC, Tomki In „Nefotil jsem Havla jako panáka, ale jako člověka. A byla to jízda,“ říká Tomki Němec. *Hlidacipes.org* [online]. Praha: Asociace Online Vydavatelů, 2016, 5. října 2016, [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/nefotil-jsem-havla-jako-panaka-ale-jako-cloveka-a-byla-to-jizda-rika-tomki-nemec/>



*Ilustrace 2: Václav Havel s kapelou The Rolling Stones (Tomáše Němec)*



*Ilustrace 3: Václav Havel na Pražském hradě (Tomáše Němec)*



### 2.2.2. Jiří Jírů

Jiří Jírů je fotograf, který v současné chvíli žije střídavě v Bruselu a v České republice. Fotografovat Václava Havla začal v roce 1993 a pokračoval dalších sedm let. Výsledné dílo shrnul v publikaci *Havel*.<sup>25</sup> Podle rozhovoru v *Paměti národa* to bere dodnes jako velkou čest, protože to byl výjimečný člověk a dodnes si ho váží. „*Jednou, když se náhodně setkali v jedné místní hospodě, se ho Havel zeptal, jak je spokojen se svým novým zaměstnáním. Jiří Jírů odpověděl, že ano, ale že mu vadí různí fotografové, kteří se přes známosti z disidentských kruhů dostanou k situacím, které měl fotografovat jeho osobní fotograf, a tím mu překážejí v práci,*“<sup>26</sup> píše v rozhovoru s pamětníkem Míša Čaňková.



*Ilustrace 4: Bohumil Hrabal, Václav Havel, Bill Clinton (Jiří Jírů)*

Již na první pohled je jeho přístup rozdílný oproti přístupu Tomkiho Němce. Jiří Jírů používá svou techniku „hint-tint.“ Z původně barevných negativů vytváří černobílé zvětšeniny, na nichž potom dobarvuje některé detaily.<sup>27</sup> Potom, co si divák všimne barevného detailu, musí se jeho zrak přeorientovat na nové barevné schéma. Pokud se například podíváme na ilustraci Václava

<sup>25</sup> JÍRŮ, Jiří. *Havel: [fotografie]*. V Praze: Jiří Jírů, 1998, [56] l. : il., portréty ; 22 x 27 cm. ISBN 80-238-4497-0.

<sup>26</sup> ČAŇKOVÁ, Míša. Jiří Jírů (\*1946): Na všechny jednou dojde. *Pametnaroda.cz* [online]. Praha: POST BELLUM [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/jiru-jiri-20180730-0>

<sup>27</sup> FERRILL, Peter In JÍRŮ, Jiří. *Havel: [fotografie]*. V Praze: Jiří Jírů, 1998, [56] l. : il., portréty ; 22 x 27 cm.



Havla, bývalého amerického prezidenta Billa Clintona a Bohumila Hrabala, jsou sklenice s pivem a podtáček barevné a zbytek je ponechán černobílý.

K samotnému období se Jiří Jirů vyjádřil v rozhovoru pro Český rozhlas: „...*nezdálo se mi, že by chtěl být sám. Rád se obklopoval lidmi, kteří ho obdivovali, cítil to a dělalo mu to dobře. To je jisté.*“ ... „*Prostě jsem vybral obrázky, které se mi líbily nejvíc. Všechny tyto obrázky mají vlastně svůj příběh. Každý obrázek má svůj příběh a velmi často je to příběh komický.*“<sup>28</sup>



*Ilustrace 5: Václav Havel v Brazílii (Jiří Jirů)*

*„Trvalo dva měsíce, než jsem ho uviděl zblízka a strávil s ním nějaký čas o samotě. Kolem bylo pořád tolik lidí. Stal se ze mě jakýsi fotografický stroj. Ale pak se to postupně změnilo. Zvykli jsme si na sebe, ale trvalo dva roky, než jsme se trochu sblížili.“*<sup>29</sup> popisuje v rozhovoru dál.

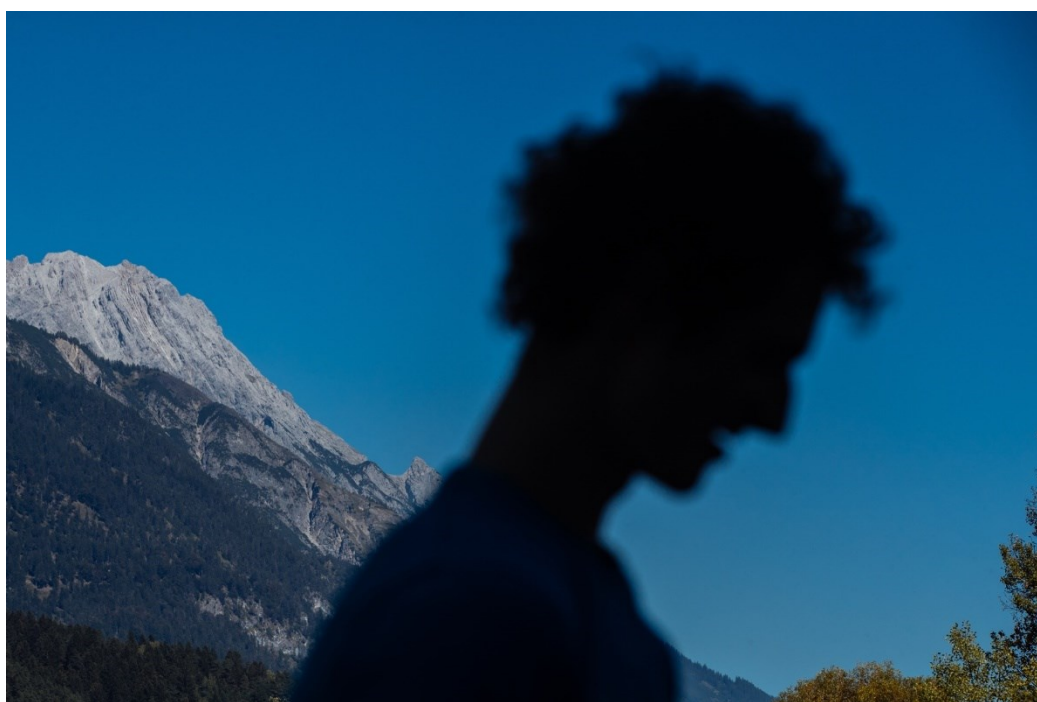
---

<sup>28</sup> JÍRŮ, Jiří In LAZAROVÁ, Daniela. Václav Havel through the lens of Jiří Jirů. *Radio Prague International* [online]. Praha: Radio Prague International, 2015, 9. 10. 2015, [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://english.radio.cz/vaclav-havel-through-lens-jiri-jiru-8248692>

<sup>29</sup> JÍRŮ, Jiří In LAZAROVÁ, Daniela. Václav Havel through the lens of Jiří Jirů. *Radio Prague International* [online]. Praha: Radio Prague International, 2015, 9. 10. 2015, [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://english.radio.cz/vaclav-havel-through-lens-jiri-jiru-8248692>

### 2.2.3. Lukáš Bíba

Lukáše Bíbu zmiňují jako zástupce současné fotografie. Momentálně pracuje pro mediální dům Economia a.s., je držitelem mnoha ocenění a získal Fotografii roku 2019 v soutěži Czech Press Photo. Cenu získal jeho snímek z demonstrace na Letenské pláni, na kterém je česká vlajka nad hlavami tisíců demonstrantů.<sup>30</sup> V roce 2019 začal také fotografovat lezce Adama Ondru na mistrovství světa v Innsbrucku. *„Na ty závody jsem jel ve svém volném čase. O moji cestě věděli lidé z české reprezentace a slíbil jsem, že pro ně závody nafotím. Poté se mi ozvali lidé přímo z Adamova týmu, jestli bych neudělal fotografie přímo pro ně. Měl jsem k dispozici*



*Ilustrace 6: Lezec Adam Ondra na mistrovství světa v Innsbrucku (Lukáš Bíba)*

---

<sup>30</sup> Fotografií roku 2019 se stala symbolická fotografie z demonstrací na Letenské pláni. *Czechphoto.org* [online]. Praha: Czech Photo, 2019, 23. 11. 2019 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.czechphoto.org/detail-novinky/1283-30/fotografii-roku-2019-se-stala-symbolicka-fotografie-z-demonstraci-na-letenske-plani/>

*Adamův kompletní rozvrh a mohl jsem ho následovat úplně všude na fyzioterapii, na závody, kamkoliv. Na základě této spolupráce přišla nabídka od týmu na následující sezonu.*<sup>31</sup> popisuje začátek spolupráce Lukáš Bíba v rozhovoru pro server e15.cz. „...musím být neustále ve střehu. Ráno člověk vstává dřív než ostatní. Musím spolupracovat s kameramanem a domlouvat se na průběhu dne. Je to trochu stres. Nemám zpravidla žádné zadání nebo téma, které by mě jakkoliv svazovalo.“ pokračuje Bíba.<sup>32</sup>



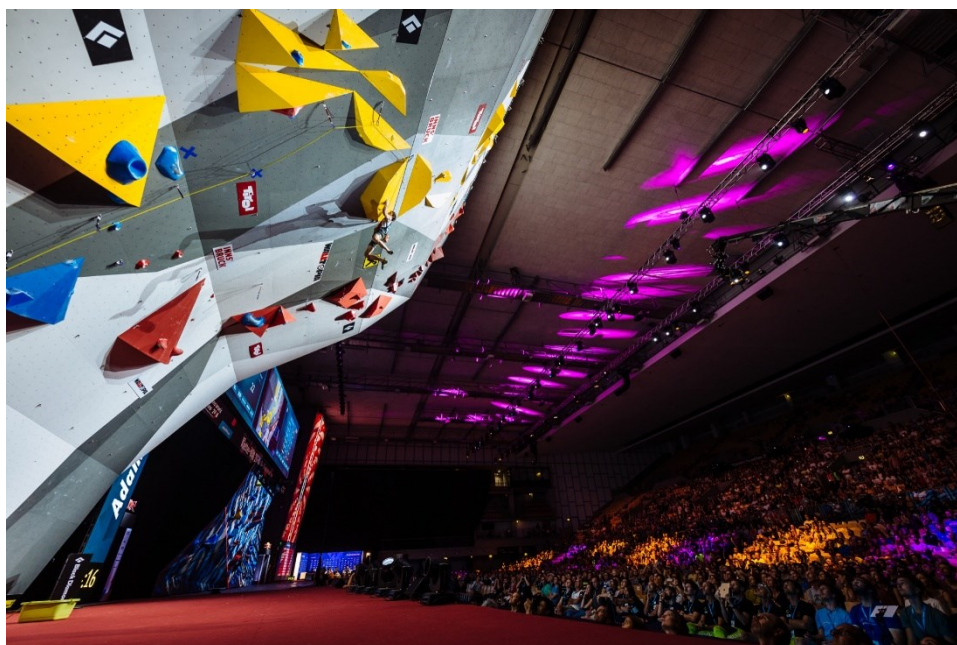
*Ilustrace 7: Adam Ondra (Lukáš Bíba)*

Za sérii Adama Ondry vyhrál Lukáš Bíba soutěž Czech Press Photo v kategorii Sport. Vyústěním série je pak fotokniha s jednoduchým názvem *Adam Ondra*, která je spojením fotografií Bernarda Gimeneze ze Španělska a Lukáše Bíby.

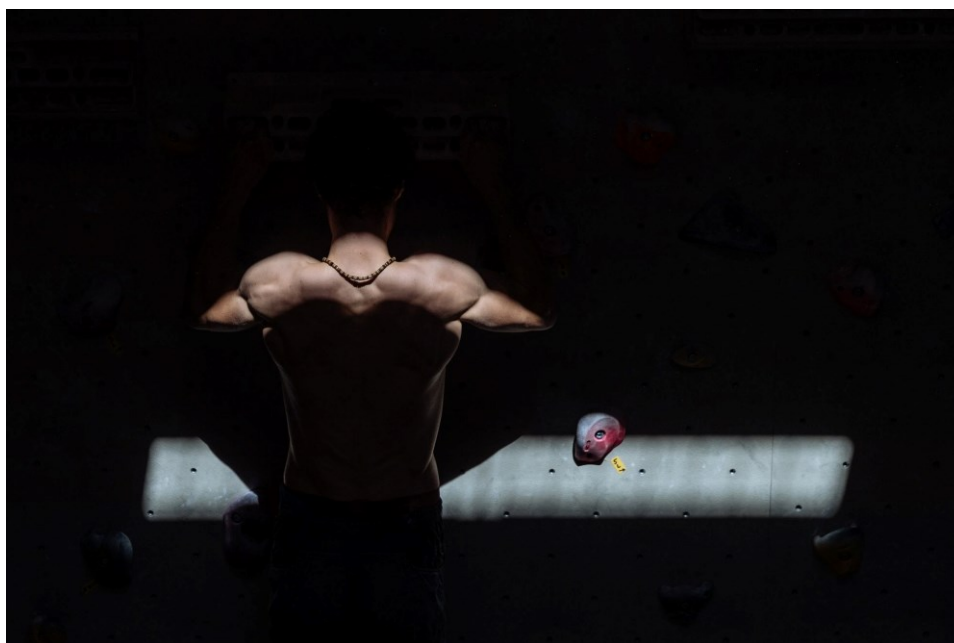
---

<sup>31</sup> VACKOVÁ, Anna. Za objektivem Lukáš Bíba. Jaké to je být dvorní fotograf lezce Adama Ondry. *E15.cz* [online]. Praha: CZECH NEWS CENTER a.s, 2020, 15. 2. 2020 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/rozhovory/za-objektivem-lukas-biba-jake-to-je-byt-dvorni-fotograf-lezce-adama-ondry-1366809>

<sup>32</sup> VACKOVÁ, Anna. Za objektivem Lukáš Bíba. Jaké to je být dvorní fotograf lezce Adama Ondry. *E15.cz* [online]. Praha: CZECH NEWS CENTER a.s, 2020, 15. 2. 2020 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/rozhovory/za-objektivem-lukas-biba-jake-to-je-byt-dvorni-fotograf-lezce-adama-ondry-1366809>



*Ilustrace 8: Lezecká stěna na mistrovství světa v Innsbrucku (Lukáš Biba)*



*Ilustrace 9: Adam Ondra při tréninku (Lukáš Biba)*



Jak lze z jednotlivých snímků vidět, Lukáš Bíba pro svou sérii používá spíše polocelky a zachycuje Adama Ondru převážně samotného, bez ostatních lidí. Zároveň také využívá prostředí, nechává fotografie spíše minimalistické bez dalších rušivých elementů a ty místy inklinují až přímo k portrétnímu stylu.

#### 2.2.4. Petr Chodura

K dalším autorům, kteří fotografovali nebo fotografují lezce Adama Ondru, patří již zmíněný Petr Chodura. Ten s Ondrou spolupracuje už tři roky. A dá se říct, že je jeho dvorním fotografem, když jej doprovází na téměř všechny závody a cesty. S Adamem Ondrou jsou už několik let přátelé, a právě díky tomu je přístup k jeho osobě mnohem snazší, což Chodura popisuje v rozhovoru v příloze, která slouží jako další pohled na danou problematiku: *"...za tu dobu, co ho fotím si dost zvyknul. Hraje roli i to, že se spolu známe osobně, hrozně pomůže, když toho člověka znáte. Za ty tři roky se už známe velmi dobře"*<sup>33</sup> Dál popisuje, že už dokáže předpokládat, jak se Ondra v určité situaci zachová, a tím pádem se vždy snaží fotografovat věci, které u něj nejsou tak časté. Když se mu například nedaří.

Za celou dobu po boku Adama Ondry neudělal jeden shrnující soubor, jako ostatní zmínění autoři. K tomu doplňuje, že má víc souborů ohraničených jedním projektem. Například jeden delší celek byla cesta Španělska, kde Ondra zkoušel cestu zvanou Perfecto Murdo. Chodura v příloze popisuje, že se samotný projekt protáhl o několik týdnů a tím pádem doplňoval tento soubor různými detaily, jako například vyčištěním cesty nebo pomocníky, kteří Ondru jistili.<sup>34</sup> Zmiňuje, že se snaží všechny projekty doplňovat různými foto esejemi, detaily, kterými dál vykresluje příběh zobrazovaného.<sup>35</sup>

Na otázku, jestli mu někdy Ondra zasahoval do práce a jestli některé fotografie musel mazat, odpovídá Chodura takto: *„Ne, naštěstí musím říct, že tohle se mi nikdy nestalo. Nikdy jsem od něj neslyšel, že teď nemám fotit. Spíš mi říká věci jako, je tady ta fotka je super, tady mám ten svůj velký nos, to je paráda.“* Kamarádský vztah je právě podle Chodury velmi důležitý vzhledem k přístupu k samotnému subjektu. Podle něj jsou sympatie se zobrazovaným člověkem „extrémně důležité“.<sup>36</sup>

---

<sup>33</sup>CHODURA, Petr In CZYŽ, Josef. *Dokumentární portrét ve fotografii*. Praha, 2023. 40 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí práce Mgr. František Géla, s. 39

<sup>34</sup> Tamtéž, s. 39

<sup>35</sup> Tamtéž, s. 40

<sup>36</sup> Tamtéž, s. 39

## 2.3. Dokumentární portrét v zahraničí

### 2.3.1. Pete Souza

Peta Souzu zmiňují jakožto současného zahraničního autora, díky kterému lze ukázat další pohled na žánr dokumentární portrét. Pete Souza fotografoval prezidenta Baracka Obamu, ale také v minulém století Ronalda Reagana. Ve své práci se však zaměřím pouze na jeho zpracování dokumentárního portrétu během osmiletého funkčního období Baracka Obamy.

V profesi dvorního fotografa Bílého domu měl výhodu oproti svým předchůdcům, protože jako první mohl už naplno využívat technologii digitální fotografie ve vysoké kvalitě.<sup>37</sup> Mohl tedy využívat všech výhod, které pokročilejší technika nabízí. Spolupráci se čtyřiačtyřicátým prezidentem Spojených států popisuje v knize *Barack Obama: An Intimate Portrait*: „Vysvětloval jsem jemu i všem okolo, proč musím být každý den na každé schůzce. Mým úkolem bylo zachytit skutečné okamžiky historie.“ ... „Snadné, že? Ale bylo to zatraceně těžké. Fyzicky. Psychicky. Duševně.“<sup>38</sup>



Ilustrace 10: „Hair like mine“ (Pete Souza)

---

<sup>37</sup> WALSH, Kenneth T. Behind the Scenes with Barack Obama and Pete Souza. *Ultimate Insiders* [online]. 1. Routledge, 2018, 163-180 [cit. 2023-03-18]. ISBN 9781138737617. Dostupné z: doi:10.4324/9781315106274-12

<sup>38</sup> SOUZA, Pete. *Obama: An Intimate Portrait*. New York: Little Brown and Company, 2017.

V rozhovoru pro *National Journal* v roce 2010 popisoval, že si Barack Obama tak zvyknul na fotoaparát, že i častokrát zapomněl, že s ním byl v místnosti.<sup>39</sup> V té době měl Souza přístup na každé setkání. To potvrzuje i v dalším rozhovoru pro *The New York Times Magazine*: „Před kamerou se téměř nebál, což je u politika neobvyklé, a proto je to dobrý subjekt: On se prostě věnoval svým záležitostem a já těm svým.“<sup>40</sup> Na otázku, jestli se někdy profesně nudil, odpověděl takto: „Byla to často nuda, jako když se díváte, jak schne barva, protože ta situace je dost podobná: prezident sedí v Oválné pracovně na stejném křesle, na pohovce jsou ti stejní lidé, a i když pokaždé mluví o něčem jiném, vizuálně to vypadá stejně.“<sup>41</sup>



*Ilustrace 11: Barack Obama a Michelle Obama (Pete Souza)*

---

<sup>39</sup> MADHANI, Aamer. Shooting History as White House Photographer. *National journal* [online]. [Washington, D.C.]: Government Research, 2010, 4 [cit. 2023-01-23].

<sup>40</sup> SOUZA, Pete In AMIRA, Dan. Pete Souza Didn't Miss A Thing.(Magazine Desk). *The New York times magazine* [online]. New York: The New York Times Company, 2017, 66-8 [cit. 2023-03-18].

<sup>41</sup> Tamtéž

Jak lze vidět na ilustracích, Pete Souza se vždy snažil zachytit nějakou emoci. Což ostatně i říká v rozhovoru pro NPR: „Mým cílem bylo zdokumentovat to, co se dělo, přesně zachytit náladu a emoce okamžiku a neměnit to, co se odehrávalo.“<sup>42</sup> K tomu, aby zdokumentoval to, „co se dělo“, používal tichý fotoaparát a nikdy při své práci nepoužíval blesk, aby se stal téměř neviditelným.<sup>43</sup>



*Ilustrace 12: Barack Obama v Oválné pracovně (Pete Souza)*

---

<sup>42</sup> Photographer Pete Souza Reflects On 8 Years (And 1.9 Million Photos) Of Obama. *Fresh Air* [online]. National Public Radio, Inc. (NPR), 2017, 7.11.2017, 1 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://go-gale-com.ezproxy.is.cuni.cz/ps/i.do?p=GLS&u=karlova&v=2.1&it=r&id=GALE%7CA516296322&inPS=true&linkSource=interlink&sid=bookmark-GLS>

<sup>43</sup> Tamtéž



### 2.3.2. Annie Leibovitz

Jako posledního ze zástupců umělců, kteří se věnovali nebo věnují dokumentárnímu portrétu jsem zvolil fotografku Annie Leibovitz. Celým jménem Anna-Lou Leibovitz, se narodila v roce 1949. S fotografováním začala experimentovat, když poslali jejího otce během války ve Vietnamu na Filipíny. Zde objevila fotokomoru na letecké základně.<sup>44</sup> „Ale až na Sanfranciském institutu umění, kde studovala malířství a chodila na hodiny fotografie, jí to, jak sama se smíchem říká, docvaklo.“<sup>45</sup> píše o fotografe server *The Guardian*.

„První věc, kterou jsem udělala se svým prvním fotoaparátem, byl výstup na horu Fudži. Výstup na horu Fudži je lekcí odhodlání a rozvahy. Bylo by fěr se zeptat, jestli jsem si tu část o rozvaze vzala k srdci. Ale rozhodně to byla lekce, jak si vážit svého fotoaparátu. Bez něj by žádné fotky nebyly.“<sup>46</sup> vyjadřuje se ke své práci sama autorka. „Vždycky, když jsem vyšla fotit ven, byl to jiný snímek. Okolnosti byly jiné. Místo bylo vždy jiné. Dynamika byla jiná. A to pokaždé.“<sup>47</sup> pokračuje.

V roce 1975 začala fotit kapelu The Rolling Stones na jejich turné. Mick Jagger se jí po třech letech, co nafotila jejich první fotografie, zeptal, jestli by nebyla jejich Cartier Bresson.<sup>48</sup> A tak začala být jejich dvorní fotografkou. „Bavila se s kapelou, navštěvovala jejich koncerty, jezdila jejich autobusem, a to díky tomu, že se ponořila do jejich života - jejich každodenního života. Zachytila okamžiky, které byly epické i intimní. Od rockového boha Micka Jaggera na pódiu až po Keitha Richardse hrajícího si s hračkami se svým synem Marlonem na posteli v torontském hotelu.“<sup>49</sup> píše o fotografování kapely Catherine Zuromskis ve *Photography and Culture*. Leibovitz ve své knize zmiňuje, že na začátku bylo velmi těžké fotografovat jejich koncerty, kdy nemohla dát fotoaparát z ruky.

---

<sup>44</sup> COOKE, Rachel. How I shot my sister Annie... *The Guardian* [online]. London: Guardian News & Media, 2008, 3 February 2008 [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/film/2008/feb/03/photography>

<sup>45</sup> Tamtéž

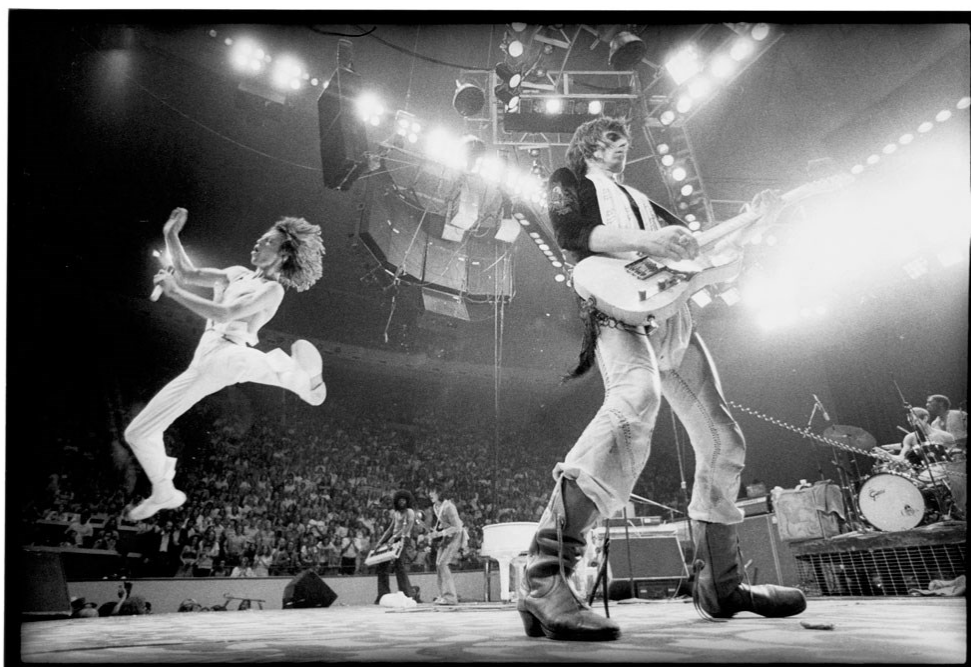
<sup>46</sup> LEIBOVITZ, Annie a Sharon DELANO. *Annie Leibovitz at work: [text based on conversations with Sharon DeLano]*. London: Jonathan Cape, 2008, 237 s

<sup>47</sup> Tamtéž

<sup>48</sup> LEIBOVITZ, Annie a Sharon DELANO. *Annie Leibovitz at work: [text based on conversations with Sharon DeLano]*. London: Jonathan Cape, 2008, s. 34

<sup>49</sup> ZUROMSKIS, Catherine. “All One Life”: Celebrity and Intimacy in the Photographs of Annie Leibovitz. *Photography and Culture* [online]. 2017, **10**(3), 267-285 [cit. 2023-03-24]. Dostupné z: doi:10.1080/17514517.2017.1361142

„V té době jsem si myslela, že nejlepší fotografie získám, když se ze mě stane chameleon. Stanu se natolik součástí dění, že si nikdo nevšimne, že tam jsem.“ ... „Dělala jsem všechno, co se od vás očekává, když jedete na turné s Rolling Stones. Bylo to poprvé v životě, kdy mě něco naprosto ovládlo.“<sup>50</sup> popisuje autorka. A pokračuje: „Pro mě je příběh těchto fotografií o tom, jak jsem se téměř ztratila a vrátila se zpět, a o tom, co znamená být hluboce spjatá se subjektem. Zachránilo mě to, že jsem u sebe měla fotoaparát.“<sup>51</sup> Dál popisuje, že právě fotoaparát, byl ta věc, díky které se od nich dokázala odlišit. To, co ji připomnělo, kdo je a co má za úkol.



*Ilustrace 13: Koncert kapely Rolling Stones (Annie Leibovitz)*

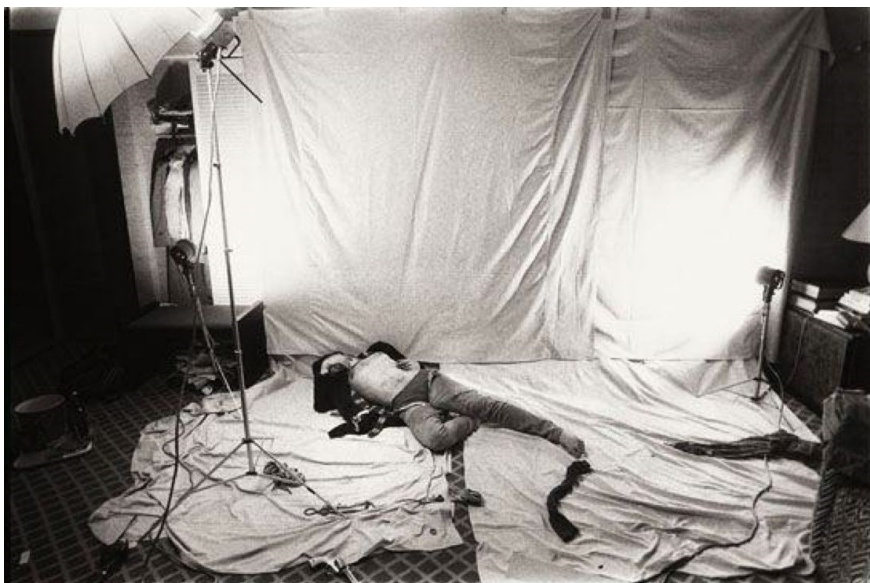
---

<sup>50</sup> LEIBOVITZ, Annie a Sharon DELANO. *Annie Leibovitz at work: [text based on conversations with Sharon DeLano]*. London: Jonathan Cape, 2008, s. 42

<sup>51</sup> Tamtéž



*Ilustrace 14: Mick Jagger ve výtahu (Annie Leibovitz)*



*Ilustrace 15: Keith Richards, 1975 (Annie Leibovitz)*

Jak lze z fotografií vidět, jsou propletené příběhy a jsou spíš poetické, než aby splňovaly jakési zobrazení reality. Opět lze vidět unikátní autorčin přístup a pohled na jedno konkrétní téma fotografované po dlouhou dobu.

### 3. Metodologická část

#### 3.1. Motivace zpracování

Fotokniha s jednoduchým názvem *Jitka Smutná* je rozdělena do tří částí. Vybral jsem je tematicky, podle toho, jak jsem svůj subjekt, tedy herečku Jitku Smutnou, během focení vnímal. Zachytil jsem ji podle toho, k čemu mě pustila a podle toho, co o sobě nechala prozradit. Chtěl jsem vystavět příběh někoho, kdo se postupně proslapával na vrchol. Příběh někoho, jehož herecká kariéra se dostává na vrchol až, pokud se to tak u herců dá říct, v důchodovém věku.

Zároveň jsem chtěl představit další možný pohled na zpracovávání žánru dokumentární portrét. První část nese název *Matka*, protože sama je jednak matkou své čtyřicetileté dcery a také je jednou z jejích životních rolí postava matky ve stejnojmenném díle Karla Čapka. V této části jsem vybral několik fotografií, které tento symbol vystihují. Jak dceru Terezu, tak pár fotografií z divadla, ale také několik z chalupy v Gručovicích u Bílovce, kam se svými vnuky a dcerou ráda jezdívá. Druhá část knihy má výstižný název *Představení*. Samozřejmě nelze opomenout i několik fotografií přímo z jeviště. Zde nastávají drobné limitace a vystoupení z žánru dokumentární portrét, protože samotné fotky z jeviště nemohou být autentickým zachycením skutečnosti, protože se zkrátka nejedná o opravdové emoce. Z toho důvodu jich je v celé knize přímo z jeviště jen pár. Do této části jsem tedy také vybral několik fotografií ze zákulisí nebo z šaten, kdy si například opakuje některé části textu, které pro ni nejsou jasné, protože roli nehraje tak často.

Druhá část je také doplněna fotografiemi, které se netýkají přímo divadla, ale například možností úniku z reality, na něž pak volně navazuje část třetí, s názvem *Radosti*. Jak už její název napovídá, je pozitivně laděna do všedních, ale i nevšedních zážitků, které jí dělají radost, ať je to odpočinek na chalupě nebo v botanické zahradě v Malešicích na okraji Prahy. Samotný výběr fotografií, pro všechny části, shrnu v následující kapitole.

## **3.2. Zpracování, výběr fotografií a post produkce**

### **3.2.1. Zpracování**

Samotný soubor jsem začal pořizovat v březnu roku 2022 a skončil jsem na konci března 2023. Celkový objem pořízených fotografií se dá těžko vyčíslit. Počet snímků se během jednoho dne pohyboval okolo 300 až 400. Abych pak mohl vybírat opravdu ty nejlepší a neunikla mi žádná emoce, tak jsem každou scénu nafotil několikrát. Například u jednotlivých představení jich bylo mnohem víc. Co se týče techniky, tak jsem využíval víc přístrojů a objektivů, abych mohl střídat záběry a zachytit všechno potřebné. Na divadelní fotografie jsem používal bezzrcadlový fotoaparát Sony s objektivem s ohniskovou vzdáleností 24-70 mm (F2.8) a pevný objektiv se vzdáleností 85 mm (F1.8). A to z důvodu, aby nebyla během představení slyšet závěrka, abych nerušil diváky. Většinou jsem v divadlech seděl bokem na židli vedle jeviště, ale v divadle Ungelt jsem byl přímo v hledišti mezi diváky. Zde jsem kombinoval tedy zoom a pevný objektiv. Co se světelnosti týče, tak u některých představení se mi více hodil pevný se vzdáleností 85 mm, protože dosahoval světelnosti právě až F1.8.

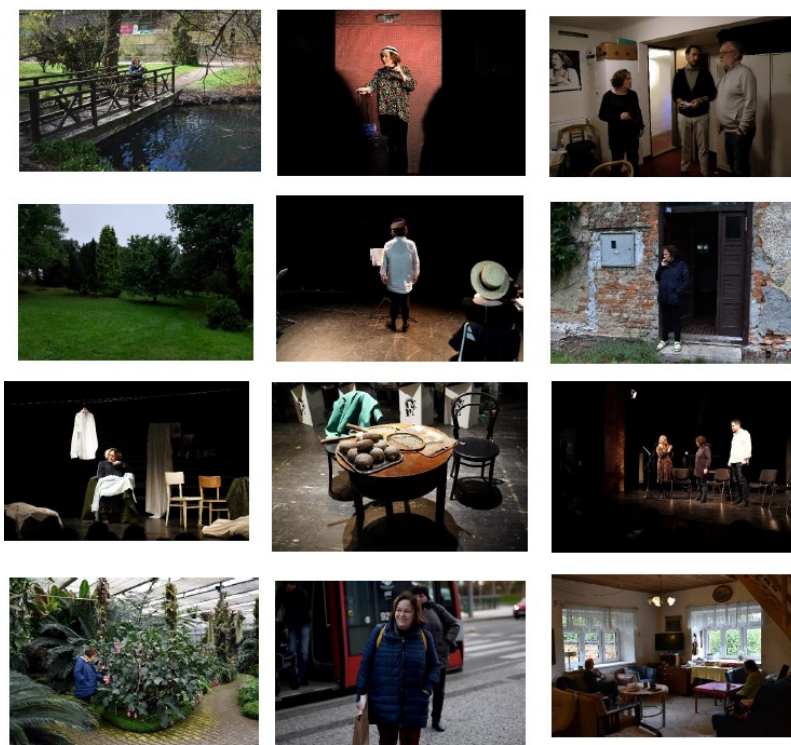
Pro další fotografie jsem střídal dva fotoaparáty. Některé okamžiky jsem fotil stále na Sony a jiné na Nikon D750 spolu se zoom objektivem Tamron 24-70 mm (F2.8) a pevnými objektivy se vzdálenostmi 35 mm (F.2) a 50 mm. (F1.4) Což mi také umožňovalo záběry střídat. Například botanickou zahradu jsem fotil celou na 35 mm, abych mohl nafotit spíš portréty. Knihu jsem doplňoval detaily, které vystihují například prostředí a stále se týkají zobrazované osoby. Jsou to celky, polocelky, polodetaily až detaily, aby doplňovaly vizuální rytmus.

### **3.2.2. Výběr fotografií a postprodukce**

Při výběru fotografií jsem si pomohl souborem v programu Microsoft Word, do kterého jsem přesunul náhledy už vyexponovaných snímků a přesouval jsem je na místa vedle sebe, abych mohl najít vizuální rytmus. Pokud se mi nějaká fotografie nelíbila, nebo mi přišlo, že do finálního výběru nesedí, tak jsem ji jednoduše vymazal. Pro grafický zlom jsem pak použil program InDesign, do kterého jsem vkládal fotografie podle následujícího pořadí.



*Ilustrace 16: Výběr fotografií, pořadí 1 (Josef Czyž)*



*Ilustrace 17: Výběr fotografií, pořadí 2 (Josef Czyž)*





*Ilustrace 18: Výběr fotografií, pořadí 3 (Josef Czyž)*

Jak si lze všimnout, tak pořadí ve fotoknize není stejné jako v tomto základním souboru, neboť jsem při skládání fotek do programu Adobe InDesign přemýšlel, které se hodí vedle sebe, tudíž jsem pořadí lehce pozměnil. Některé fotografie jsem dal na dvě stránky, abych změnil vizuální rytmus a rozbil posloupnost.

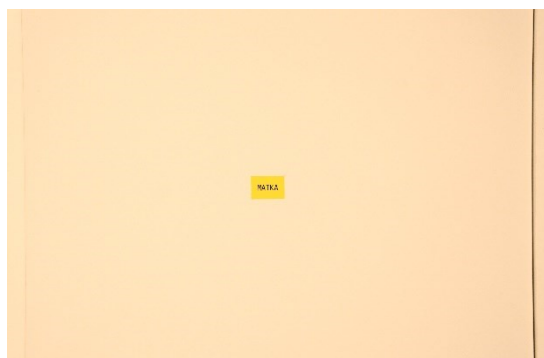


*Ilustrace 19: Dvoustránka z fotoknihy, Jitka Smutná s vnukem (Josef Czyž)*

Co se postprodukce týče, tak jsem do fotografií tolik nezasahoval. Vždy se jednalo o základní úpravy, buď v rámci ořezu, kontrastu a maximálně vyvážení bílé, jak lze vidět na následujících ilustracích. Fotografie jsem upravoval buďto v programu GIMP 2.10 s rozšířením Darktable pro RAW soubory nebo v Adobe Photoshop.



*Ilustrace 20: Skříňka v divadle MANA 1 (Josef Czyž)*



*Ilustrace 21: Skříňka v divadle MANA 2 (Josef Czyž)*

Některé snímky potřebovaly velký ořez, například titulní a portrét, který je na dalších stránkách v knize.



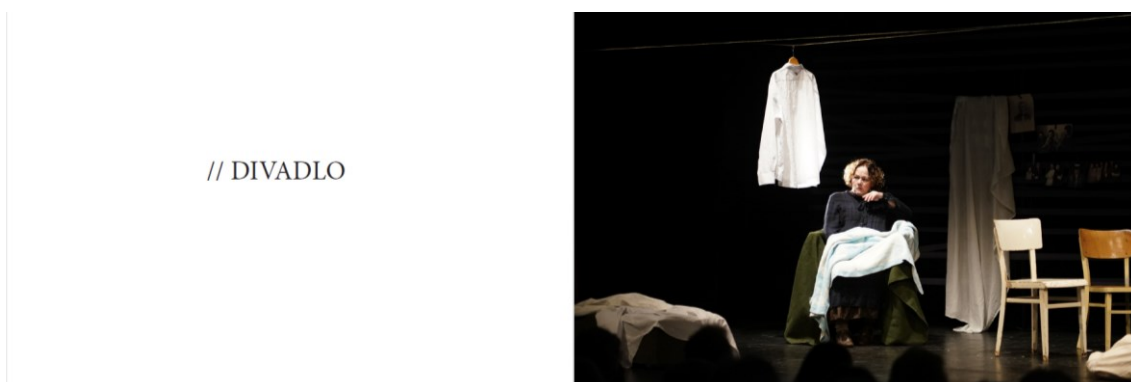
*Ilustrace 22: Před přestavením (Josef Czyž)*



*Ilustrace 23: Přebal knihy (Josef Czyž)*



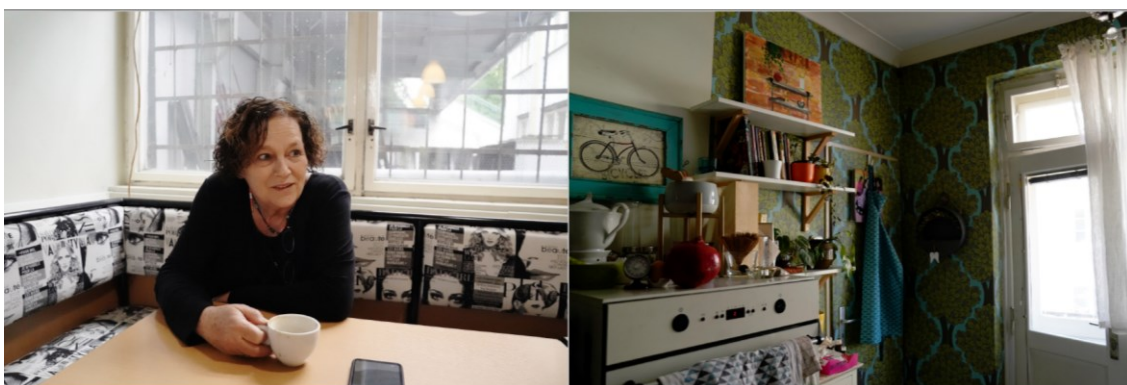
Součástí vizuálního rytmu jsou i popisky. U každé kapitoly jsem zvolil jednu náhledovou fotografii, abych ji lépe charakterizoval, čeho se týká. To lze vidět například na následující ilustraci.



*Ilustrace 24: dvoustránka fotoknihy, druhá kapitola (Josef Czyž)*

Původně jsem druhou část pojmenoval *Divadlo*, ale až pak při skládání finálního souboru jsem použil název *Představení*. Jak lze vidět, tato část má ještě bílou stránku, při posledních úpravách jsem se rozhodl pro černou a pro popisky jednotlivých kapitol.

Zbytek fotografií je vedle sebe na dvoustránce. Jak lze vidět na následujících ilustracích, zde kombinuju jak popisky, tak zobrazení na celou stránku. Pokud má fotografie popisek, tak není na celé stránce a naopak.



*Ilustrace 25: Dvoustránka z fotoknihy, Jitka Smutná v kavárně a její byt (Josef Czyž)*

### 3. 3. Limity zpracování

Samozřejmě i mé zpracování a výsledný soubor má své limitace. Jednak si myslím, že zkrátka nejde zachytit všechno, a zároveň jsem jsi jistý, že mi častokrát pravý moment na fotografii unikl. Buďto se Jitka podívala jinam, někdo prošel nebo jsem nestihl zaostřit, byť jsem většinou fotografoval na automatické ostření. A taky si myslím, že mě Jitka nepustila ke všemu. Je nutno podotknout, že například z profesního života jsem pořídil spoustu materiálu, ale v tom soukromém to bylo náročnější. Obecně mohu říct, že vzhledem ke zpracování jsem se k ní nedostal tak blízko, jak například popisují zmínění autoři na v začátku práce. Abych například mohl být jako Pete Souza na každém meetingu,<sup>52</sup> takové štěstí jsem opravdu neměl. Výsledný soubor je pak poskládaný zhruba z patnácti setkání během roku, což se může jevit jako dost, ale myslím si, že pokud by byl přístup k ní jednodušší, tak by výsledný soubor mohl vypadat jinak. Například bych mohl přinést i fotografie ze zájezdů do jiných měst, ve kterých občas hraje.

Zmínění autoři popisují, že si jejich subjekty nakonec zvykly, dříve nebo později, na fotoaparát. Mohu říct, že si na něj v posledních měsících Jitka také zvykla. Na druhou stranu jsem ale zaznamenal určitou zdrženlivost ke konci fotografování. Jednoduše si myslím, že jí to na začátku tohoto roku už přestalo bavit. Což také omezuje například reakce na fotoaparát a spontánnost snímků.

---

<sup>52</sup> Viz kapitolu 2.3.1 Pete Souza

## 4. Závěr

V práci jsem ukázal několik pohledů na téma dokumentární portrét. A to jak z řady tuzemských, tak zahraničních autorů. Jak lze vidět na většině ilustrací autorů, subjekt je vždy nějakým způsobem zobrazený – například u Tomkiho Němce není Václav Havel jen jednou, když je na fotografii tramvaj s nápisem „Václav Havel je náš“. Ale jinak je tam vždycky nějak přítomný, skrze různé typy záběrů a prostředí, ale stále tam je. Proto si myslím, že jsem se ve své praktické části snažil nastínit i další pohled – právě skrze symboly, které také dokreslují ztvárňovanou osobu. Například výhled na zahradu chalupy, text ležící na stole v šatně nebo výzdoba bytu. Všechny jsou to věci, které nezobrazují konkrétní osobu přímo, ale stále se jí týkají a pomáhají dokreslovat a možná i vícero prohlubují její příběh. Jak například zmiňuje Petr Chodura v rozhovoru v příloze.

Vzhledem k nashromážděným poznatkům jednotlivých autorů mohu říct, že dokumentární portrét je žánr, který lze těžko definovat. Jeho základy a ukotvení můžeme hledat v dokumentárním filmu, tedy v zobrazování člověka takového, jaký je. Podle přístupů jednotlivých autorů jde například výsledný soubor pojmout způsobem Tomkiho Němce, který zobrazuje vždy své fotografie na dvoustránkách a výsledná kniha je několika násobně větší než praktická část této práce. Nebo lze využít spíše detailů a polocelků jako to dělal Lukáš Bíba. Či rozbíjet hranice dokumentárního portréta, potažmo dokumentárního filmu, tak jak to dělala Annie Leibovitz a zařazovat až poetické fotografie. Každý autor tedy na zpracování používá své metody a svůj pohled. Stejně tak se snažím i já poskytnout svůj, nový pohled na žánr dokumentární portrét v praktické části bakalářské práce, ve výsledné fotoknize. A to i skrze symboly, které se dané osoby neodmyslitelně týkají.

## Summary

In this paper, I have shown several perspectives on the topic of documentary portraiture. Both from domestic and foreign authors. As seen in most of the authors' illustrations, the subject is portrayed in some way - for example, in Tomki Němec's photobook Václav Havel is not there just once, when the photograph shows a tram with the sign "Václav Havel is ours". But in other cases, he is always there somehow, through different types of shots and settings, but he is always there. That's why I think that in my practical part, I tried to show another view - through symbols that also illustrate the person being portrayed. For example, the view into the garden, the props before the performance of Saturnin, the text lying on the table in the dressing room or the decoration of the apartment. These are all things that don't depict a particular person directly, but still relate to them and help to illustrate and perhaps even deepen their story in more ways than one. For example, as Petr Chodura mentions in the interview in the attachment.

Given the gathered knowledge of individual authors, I can say that documentary portraiture is a genre that is difficult to define. Its very basis and setting can be found in documentary films, in depicting people as they are. Depending on the approaches of the individual authors, the final collection, can be conceived in the manner of Tomki Němec, who always shows his photographs on two pages, and the final book is several times larger than the practical part of this work. Or it is possible to use details and medium shots as Lukáš Bíba did. Or to break down the rigid boundaries of documentary portraiture, or documentary film, as Annie Leibovitz did, and include almost poetic photographs. So each author uses his own methods and his own perspective. In the same way, I try to provide my new perspective on the genre of documentary portraiture in the practical part of the bachelor's thesis, in the resulting photobook. This is done via symbols that are necessarily related to the portrayed person.

## Použité zdroje

### Literatura

BULL, Stephen. Photography. London: Routledge, 2010, xii, 240 s. : il. ; 22 cm ISBN 978-0415428941

JÍRŮ, Jiří. Havel: [fotografie]. V Praze: Jiří Jírů, 1998, [56] l. : il., portréty ; 22 x 27 cm. ISBN 80-238-4497-0.

LANGTON, Loup. Photojournalism and today's news: creating visual reality. Chichester: Wiley-Blackwell, 2009, xiv, 250 s. : il. ; 24 cm. ISBN 978-1405178969.

LEIBOVITZ, Annie a Sharon DELANO. Annie Leibovitz at work: [text based on conversations with Sharon DeLano]. London: Jonathan Cape, 2008, 237 s ISBN 978-80-257-2774-4.

NĚMEC, Tomki. Václav Havel. Praha: Tomki Němec nákladem vlastním, 2016, 283 stran : ilustrace, portréty ; 29 cm ISBN 978-80-260-9632-0.

NICHOLS, Bill. Úvod do dokumentárního filmu. Praha: Akademie múzických umění v Praze, 2010, 316 s. : il., portréty ; 21 cm, str. 26 ISBN 978-80-7331181-0.

SOUZA, Pete. Obama: An Intimate Portrait. New York: Little Brown and Company, 2017. ISBN 9781846149641.

WALSH, Kenneth T. Behind the Scenes with Barack Obama and Pete Souza. Ultimate Insiders [online]. 1. Routledge, 2018, 163-180 [cit. 2023-03-18]. ISBN 9781138737617. Dostupné z: doi:10.4324/9781315106274-12

## Internetové zdroje

COOKE, Rachel. How I shot my sister Annie... The Guardian [online]. London: Guardian News & Media, 2008, 3 February 2008 [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/film/2008/feb/03/photography>

ČAŇKOVÁ, Míša. Jiří Jírů (\*1946): Na všechny jednou dojde. Pametnaroda.cz [online]. Praha: POST BELLUM [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/jiru-jiri-20180730-0>

Fotografií roku 2019 se stala symbolická fotografie z demonstrací na Letenské pláni. Czechphoto.org [online]. Praha: Czech Photo, 2019, 23. 11. 2019 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.czechphoto.org/detail-novinky/1283-30/fotografii-roku-2019-se-stala-symbolicka-fotografie-z-demonstraci-na-letenske-plani/>

JÍRŮ, Jiří In LAZAROVÁ, Daniela. Václav Havel through the lens of Jiří Jírů. Radio Prague International [online]. Praha: Radio Prague International, 2015, 9. 10. 2015, [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://english.radio.cz/vaclav-havel-through-lens-jiri-jiru-8248692>

MADHANI, Aamer. Shooting History as White House Photographer. National journal [online]. [Washington, D.C.]: Government Research, 2010, 4

NĚMEC, Tomki In „Nefotil jsem Havla jako panáka, ale jako člověka. A byla to jízda,“ říká Tomki Němec. Hlidacipes.org [online]. Praha: Asociace Online Vydavatelů, 2016, 5. října 2016, [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/nefotil-jsem-havla-jako-panaka-ale-jako-cloveka-a-byla-to-jizda-rika-tomki-nemec/>

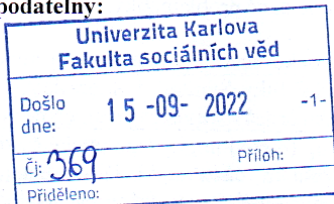
NĚMEC, Tomki. O mně. Tomkinemec.cz [online]. Praha, 2021 [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.tomkinemec.cz/#o-mne>

Photographer Pete Souza Reflects On 8 Years (And 1.9 Million Photos) Of Obama. Fresh Air [online]. National Public Radio, Inc. (NPR), 2017, 7.11.2017, 1 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://go-gale-com.ezproxy.is.cuni.cz/ps/i.do?p=GLS&u=karlova&v=2.1&it=r&id=GALE%7CA516296322&inPS=true&linkSource=interlink&sid=bookmark-GLS>

SOUZA, Pete In AMIRA, Dan. Pete Souza Didn't Miss A Thing.(Magazine Desk). The New York times magazine [online]. New York: The New York Times Company, 2017, 66-8 [cit. 2023-03-18]. ISSN 0028-7822.

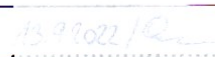
VACKOVÁ, Anna. Za objektivem Lukáš Bíba. Jaké to je být dvorní fotograf lezce Adama Ondry. E15.cz [online]. Praha: CZECH NEWS CENTER a.s, 2020, 15. 2. 2020 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/rozhovory/za-objektivem-lukas-biba-jake-to-je-byt-dvorni-fotograf-lezce-adama-ondry-1366809>

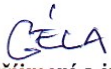

ZUROMSKIS, Catherine. “All One Life”: Celebrity and Intimacy in the Photographs of Annie Leibovitz. *Photography and Culture* [online]. 2017, 10(3), 267-285 [cit. 2023-03-24]. ISSN 1751-4517. Dostupné z: doi:10.1080/17514517.2017.1361142

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze PRAKTICKÉ BAKALÁŘSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
<b>Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:</b> Josef Czyž	<b>Razítko podatelny:</b> 
<b>Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:</b> 2020/2021	
<b>Fakultní e-mail diplomantky/diplomanta:</b> 50228080@fsv.cuni.cz	
<b>Studijní program/specializace:</b> Komunikační studia/Žurnalistika	
<b>Název praktické a teoretické části bakalářské práce v češtině:</b> Dokumentární portrét ve fotografii	
<b>Název praktické a teoretické části bakalářské práce v angličtině:</b> Documentary portrait in photography	
<b>Předpokládaný termín dokončení</b> (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2022/2023) (diplomovou práci je možné obhajovat <u>nejdříve</u> šest měsíců od schválení tezí) LS 2022/2023	
<b>Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce</b> (max. 1000 znaků):  Ve své práci chci představit dokumentární portrét jako jeden z přístupů k zachycení reality. Ten se odvíjí primárně od dlouhodobého zpracovávání fotografií jedné osoby. <b>V teoretické části</b> představím specifika dokumentárního portréru, jeho historii a uvedu příklady z jak českého, tak zahraničního prostředí. V tomto kontextu se ponese také <b>praktická část bakalářské práce</b> . Ta formou dokumentárního portréru zachytí, jak profesní, tak osobní život herečky Jitky Smutné. Ten je z velké části naplněn divadelním prostředím, které se vyznačuje například také komunitou herců, ve které se ztvárňovaná osoba pohybuje. V praktické práci budu také zpracovávat fotografie hereččiny rodiny, bytu a chaty v Moravskoslezském kraji. Výsledkem praktické práce se rozumí fotokniha.	
<b>Předpokládaná struktura teoretické práce</b> (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): <ol style="list-style-type: none"> <li>1. <b>Úvod</b> – popis motivace ke zpracování tématu, představení práce</li> <li>2. <b>Dokumentární portrét</b> – osobní dokument jako téma fotografického přístupu, pomocí příslušné literatury představím zmíněný přístup a různé pohledy pro jeho zpracování               <ol style="list-style-type: none"> <li>2.1. <b>Dokumentární portrét z českého prostředí</b> – charakteristika pojmu „dokumentární portrét“ v českém prostředí, v této kapitole bych například chtěl shrnout dílo Tomkioho Němce, jako prezidentského fotografa, jehož publikace lze pojímat jako jeden z pohledů na danou problematiku. Dále bych chtěl zmínit dalšího českého fotografa – Lukáše Bíbu, který dokumentoval lezce Adama Ondru. Tato část bude také podpořena rozhovorem s fotografem, který se na dokumentární portrét specializuje.</li> <li>2.2. <b>Dokumentární portrét v zahraničí</b> - vyzdvihnoutí stěžejních autorů, kteří se v historii i současnosti zabývali dokumentárním portrétem. Nastínění různých pohledů v dané problematice v zahraničí pomocí příslušné literatury.</li> </ol> </li> <li>3. <b>Metodologická část</b> – vymezení zpracovávaného tématu praktické části</li> <li>4. <b>Závěr</b> – Interpretace poznatků</li> </ol>	
<b>Druh praktické práce/předpokládaná podoba:</b>	



soubor fotografií/fotokniha
<b>Vymezení zpracovávaného materiálu:</b> <b>Teoretická část:</b> Relevantní literatura vztahující se k tématu praktické části a rozhovor s profesionálem ohledně dané problematiky.
<b>Praktická část:</b> Zpracovávaným materiálem jsou fotografie pořízené během pobývání ve společnosti herečky Jitky Smutné. Fotografie byly poprvé pořízeny v březnu roku 2022. Celková šíře pořizování snímků je tedy omezena na více než rok.
<b>Postup (metodologie v teoretické části a technika v praktické části práce) při zpracování materiálu:</b> <b>Teoretická část:</b> Základě zkoumané literatury práce představí žánr dokumentární fotografie a dokumentární fotografie jedné osoby. Práce představí teoretické i praktické postupy, kterými se lze v dané problematice řídit.
<b>Praktická část:</b> Pořizování fotografií Jitky Smutné a jejího okolí v rozsahu jednoho roku, první fotografie byly již pořízeny v březnu 2022. Následně zpracovávání těchto fotografií a jejich produkce do fotoknihy.
<b>Základní literatura</b> (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2–5 řádků):
<b>BARAN, Alexander a Ludvík BARAN. <i>Obraz jako dialog s časem</i>. Brno: Zoner Press, 2019, 302 stran : ilustrace (některé barevné), portréty, fotografie ; 21 cm. ISBN 978-80-7413-408-1.</b> - Autoři shrnují teoretické koncepty fotografie v celkem čtrnácti kapitolách formou teoretických esejů. Ke každé fotografii nabízejí rozbor a vlastní charakteristiku. V knize ukazují fotografie více než osmdesáti českých autorů.
<b>BULL, Stephen. <i>Photography</i>. London: Routledge, 2010, xii, 240 s. : il. ; 22 cm. ISBN 978-0-415-42894-1.</b> - Stephen Bull zkoumá pojem „fotografie“ v kontextu 21. století a její význam jako mediální formy. Představuje teorie používané k analýze fotografií a zkoumá vliv digitálních technologií. Ve svých kapitolách se také zabývá problematikou fotografie jako dokumentu, a proto je tato kniha pro práci přínosem.
<b>LANGTON, Loup. <i>Photojournalism and today's news: creating visual reality</i>. Chichester: Wiley-Blackwell, 2009, xiv, 250 s. : il. ; 24 cm. ISBN 978-1-4051-7897-6.</b> - Kapitola <i>Relationships: Photographer and Subject</i> je stěžejní literaturou pro zkoumání dokumentární fotografie zaměřené na jednoho člověka. Autor ve své knize dále rozvíjí pojem fotografie v kontextu vytváření zpravodajství. Například z pohledu redakčních postupů, etiky ale také z pohledu vztahu fotografa a respondenta.
<b>BIRGUS, Vladimír a Jan MLČOCH. <i>Česká fotografie 20. století</i>. Praha: KANT, 2010, 390 stran : ilustrace (některé barevné), portréty, faksimile ; 29 cm. ISBN 978-80-7101-089-0.</b> - Autoři shrnují stěžejní fotografické přístupy a díla autorů české fotografie 20. století. Zaměřují se také na pojem dokumentární fotografie, kterou budu zkoumat v první části teoretické práce. Mimo jiné se autoři zaměřují také na reportážní fotografii, která s dokumentární fotografií souvisí.
<b>NĚMEC, Tomki. <i>Václav Havel</i>. Praha: Tomki Němec nakladem vlastním, 2016, 283 stran : ilustrace, portréty ; 29 cm. ISBN 978-80-260-9632-0.</b> - Fotokniha Tomkího Němce portrétů Václava Havla. Série poslouží jako představení jednoho z možných pohledů na problematiku dokumentárního portrétu. Z knihy vyberu několik fotografií pro shrnutí principů a směrů, ohledně zmíněného přístupu.

<p><b>LEIBOVITZ, Annie a Sharon DELANO. <i>Annie Leibovitz at work: [text based on conversations with Sharon DeLano]</i>. London: Jonathan Cape, 2008, 237 s. : fot. ISBN 9780224087575.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Kniha shrnuje postupy americké fotografky Annie Leibovitz. Pro tuto práci tedy kniha slouží jako jeden z dalších přístupů k dokumentární fotografii zaměřené na jedno téma.</li> </ul>
<p><b>Diplomové práce k tématu</b> (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let):</p> <p><b>ARLTOVÁ, Martina. <i>Dokumentární fotografie: Život s Alzheimerovou chorobou</i>. Praha, 2021. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra žurnalistiky. Vedoucí práce Géla, František.</b></p> <p><b>MIKOLANDOVÁ, Anna. <i>Dokumentární fotografie: Fenomén nový cirkus</i>. Praha, 2020. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra žurnalistiky. Vedoucí práce Géla, František.</b></p> <p><b>VERNER, Jonáš. <i>Dokumentární fotografie: Jeden rok v kapele Branko's Bridge</i>. 2019. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra žurnalistiky. Vedoucí práce Géla, František.</b></p>
<p>Datum / Podpis studenta/ky</p> <p style="text-align: right;">13.9.2022 / </p>

<p><b>TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:</b></p> <p>Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:</p>
<p>Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:</p>
<p>Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.</p> <p>Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.</p>
<p> Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga</p> <p style="text-align: right;"> Datum / Podpis pedagožky/pedagoga</p>

<p>TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO VE VYHLÁŠCE ŘEDITELE INSTITUTU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.</p> <p><b>TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO PROGRAMU.</b></p>
--

## Seznam příloh

### Ilustrace

Ilustrace 1: NĚMEC, Tomki. dostupné z: <https://tomkinemec.photoshelter.com/gallery-image/VACLAV-HAVEL/G00006xc3Y1gHBiQ/I0000.q.bLwlaYP0>

Ilustrace 2: NĚMEC, Tomki. dostupné z: <https://tomkinemec.photoshelter.com/gallery-image/VACLAV-HAVEL-TOMKI-N-MEC-PHOTOGRAPHS/G0000wftDKZthjBM/I0000S1xac2g39Uc>

Ilustrace 3: NĚMEC, Tomki. dostupné z: <https://tomkinemec.photoshelter.com/gallery-image/VACLAV-HAVEL-TOMKI-N-MEC-PHOTOGRAPHS/G0000wftDKZthjBM/I0000Q.koIRVeMwU>

Ilustrace 4: JÍRŮ, Jiří. dostupné z <https://www.jirijiru.com/books/havelbook/bohumilhrabalandbillclintonattheutygrapubprague1994.html>

Ilustrace 5: JÍRŮ, Jiří. dostupné z: <https://www.jirijiru.com/books/havelbook/sambadancersbrazil1996.html>

Ilustrace 6: BÍBA, Lukáš. dostupné z: <https://www.czechphoto.org/detail-novinky/992-30/pribehy-fotografii-lukas-biba-adam-ondra/#lg=1&slide=0>

Ilustrace 7: BÍBA, Lukáš. dostupné z: <https://www.czechphoto.org/detail-novinky/992-30/pribehy-fotografii-lukas-biba-adam-ondra/#lg=1&slide=4>

Ilustrace 8: BÍBA, Lukáš. dostupné z: <https://www.czechphoto.org/detail-novinky/992-30/pribehy-fotografii-lukas-biba-adam-ondra/#lg=1&slide=6>

Ilustrace 9: BÍBA, Lukáš. dostupné z: <https://www.czechphoto.org/detail-novinky/992-30/pribehy-fotografii-lukas-biba-adam-ondra/#lg=1&slide=2>

Ilustrace 10: SOUZA. Pete, *Hair like mine* dostupné z: <https://www.petesouza.com/gallery.html?gallery=President%20Obama&sortNumber=1>

Ilustrace 11: SOUZA, Pete. dostupné z: <https://www.petesouza.com/gallery.html?gallery=President%20Obama&sortNumber=3>

Ilustrace 12: SOUZA, Pete. dostupné z: <https://time.com/pete-souza-obama-book/>

Ilustrace 13: LEIBOVITZ, Annie. dostupné z: LEIBOVITZ, Annie a Sharon DELANO. *Annie Leibovitz at work: [text based on conversations with Sharon DeLano]*. London: Jonathan Cape, 2008, s. 42

Ilustrace 14: LEIBOVITZ, Annie. dostupné z: LEIBOVITZ, Annie a Sharon DELANO. *Annie Leibovitz at work: [text based on conversations with Sharon DeLano]*. London: Jonathan Cape, 2008, s. 42

Ilustrace 15: LEIBOVITZ, Annie. dostupné z: LEIBOVITZ, Annie a Sharon DELANO. *Annie Leibovitz at work: [text based on conversations with Sharon DeLano]*. London: Jonathan Cape, 2008, s. 42

Ilustrace 16 – 25: CZYŽ, Josef. dostupné z: CZYŽ, Josef. *Dokumentární portrét ve fotografii*. Praha, 2023. 40 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí práce Mgr. František Géla

## Rozhovor s Petrem Chodurou

(19. 4. 2023)

### **Jak se fotí Adam Ondra?**

Na rozdíl od některých lidí, kteří na focení nejsou zvyklí a člověk cítí, že jim to je nepříjemné, tak Adam nemá žádný problém s tím, když ho někdo fotí. Je hvězda od dětství, takže většinou ví, co od toho čekat. Není ale model, takže bývá občas strnulý. Ale za tu dobu, co ho fotím si dost zvyknul. Hraje roli i to, že se spolu známe osobně, hrozně pomůže, když toho člověka znáte. Za ty tři roky se už známe velmi dobře. Zním zhruba jeho módy, jeho emoce, kdy se třeba chová zvláště. Zkrátka můžu předpokládat, jak se v určité situaci zachová. Tím pádem se spíš zaměřuju na něco, co u něj není tak časté, nějaká emoce, nějaký moment, který „probleskne.“ Většina lidí ho vidí jen na vrcholu, kdy něco vylezl, ale často se mu i nedaří, právě tyhle okamžiky potřebuju zachytit. Většinou ho zobrazuju v akci. Jen velmi výjimečně, když vím, že chci něco konkrétního, tak na něj zakřičím, aby se na mě otočil.

### **Takových momentů je tedy málo...**

Ano, a většinou jsou právě na stěně. Kdy mu třeba řeknu, hele až to polezeš znova, tak se na mě podívej.

### **Udělal jste za ta léta jeden shrnující soubor?**

To úplně ne, mám vícero souborů ohraničených jedním projektem. Když jsme třeba měli několik měsíců ve Španělsku, kde jsme zkoušeli Perfecto Murdo, to byl jeden celek. Tahle konkrétní cesta. Buďto to jsou cesty po skalách, anebo to jsou nějaké závody. Jeden delší soubor, který ale byl zkomplikovaný covidem, byla Cesta na Olympiádu. Tam byly velké emoční, řekněme, rozptyly, co se fotografií týče. Tam jsem měl taky podporu kluků od nás, kteří točili na video.

### **Takže změnu scén a hledání záběrů u vás, dá se říct, splňuje to, že fotíte několik projektů...**

Ano, určitě. Například Španělsko bylo strašně dlouhé. V Česku byl lockdown, ve Španělsku taky, a navíc se dost kazilo počasí. Měli jsme tam být dva týdny, a nakonec to byl měsíc a půl, takže jsme nemuseli nikam spěchat. Pak už to ale začínalo být velice monotónní, když jsem fotil stejnou cestu pořád dokola a dokola. Převíslá deska, na které je pořád. Tím pádem jsem se

snažil vytvářet takové malé eseje. Když například přišel k cestě, tak si ji musel vyčistit. Dál jsem pak fotil přírodu okolo nebo jističe, kteří tam byli pořád.

### **Takže takové detaily?**

Ano. Dělán to ostatně dost často a myslím si, že je důležité, prokládat i hlavní příběh nějakými detaily. Třeba prsty na úchytech. Tohle dělám rád v jakémkoliv svém projektu. Vždycky se snažím, aby mé vyprávění mělo nějakou dynamiku.

### **Ještě k tomu samotnému přístupu. Přišlo mi, že můj subjekt, Jitka Smutná, se mi otevřel až na samotném konci focení. Do jaké míry byste řekl, že jsou důležité „sympatie“ se zobrazovaným člověkem?**

Jsou extrémně důležité. Jsou lidé, kterým focení nevádí, ale někdy to trvá a trvá. Závisí na typu člověka, ale taky, a o tom moc fotografů nemluví, na vlastním rozpoložení. Je to jako v každé mezilidské komunikaci. S někým si sednete hned a s někým si nebudete rozumět nikdy. Nicméně si myslím, že se do jisté míry dá komunikace subjektem trénovat. Neříkám, že já to umím. Ale zkrátka se naladit trochu na jejich způsob uvažování. Pochopit co je jim komfortní a příjemné.

### **Co úpravy? Jak do fotografií zasahovat, abych svůj subjekt nevykreslil jinak, než ve skutečnosti vypadá?**

Na začátek je podle mě nutno podotknout, že ty úpravy byly možné už od vzniku fotografie. Většina úprav, které se dělají dnes, se dala dělat i kdysi. Vždycky šlo nějakou část ustříhnout, vždycky šlo někoho vymazat, vždycky se daly vytvářet kontrasty. Nicméně ty digitální technologie to hodně zjednodušily. Například v případě Adama dělám úpravy, minimálně kontrast, a hlavně barevné změny. A myslím si, že to má jednoduché vysvětlení. Drtivá většina fotek se dnes propaguje přes Instagram. Čili se snažím míru svého vkusu udržet na uzdě, ale občas mi to ujede. Kdy mi kamarádi třeba řeknou, to už jsi fakt přehnal.

### **Jak se vyrovnáváte se situací, že nějaký moment vyfotografovat nestihnete?**

Nevím, jak to mají ostatní fotografové, ale já už se snažím dopředu počítat s tím, že něco zkrátka nestihnu. Už jsem to říkal i v jiném rozhovoru - mám pocit, že můj život se skládá jen z fotek, které jsem nestihl. Mně se to děje pořád a beru to jako nedílnou součást. A jak se s tím smírím? Někdy mě to hodně štve. Ještě patnáct minut to třeba v sobě mám. Nebo jsem to stihl a fotka je rozmazaná. Samozřejmě někdy to jde ještě zvrátit, když třeba řeknu, prosím, podívej se tam

znova. Ale pak už to není ono, není tam ta emoce. Někdy právě, když dlouho čekám na nějaký moment, tak to už nevydržím a řeknu mu, aby se na mě podíval.

**Je ta fotka pak autentická, když to už nevydržíte?**

To záleží, ale většinou, když mi něco uteče a já to zkusím znova, tak to tam zkrátka není.

**Stalo se Vám někdy, že by Adam nějakým způsobem zasahoval do Vaší práce? Byly fotografie, které nechtěl nechat publikovat?**

Myslím si, že tady se to týká jen lezení. Například mi párkrát řekl, ne tuhle fotku ne, tady mám lano špatně a nevypadá to dobře. Co spolu konzultujeme, tak je právě ta cesta. Říkáme si odkud by mohly být nejlepší záběry a jaká by mohla být moje nejlepší pozice. Protože z lezení, když to opravdu přeženu, stačí jedna fotka. Jedna fotka za celou cestu, často.

**A zákulisí? Řekl někdy, ne tady se sobě nelíbím, tuhle fotku rozhodně ne...**

Ne, naštěstí musím říct, že tohle se mi nikdy nestalo. Nikdy jsem od něj neslyšel, že teď nemám fotit. Spíš mi říká věci jako, já tady ta fotka je super, tady mám ten svůj velký nos, to je paráda. Musím si říct, že jsme na tak přátelské bázi, že mezi sebou máme správnou dynamiku. Takže si nemyslím, že by mi o nějaké fotografii řekl, že se na ní sobě nelíbí.